

Αποστόλης Αγγελόπουλος

Ψυχολόγος – Ψυχοθεραπευτής – Ομαδικός Αναλυτής

Αιγινήτου 2 & Απ. Παύλου, Θησείο, 11851 Αθήνα

Τηλέφωνο: ++3 210 3422073, e-mail: angelopoulos.a@gmail.com Site:

www.apostolisangelopoulos.gr

Από την ιστορία της ψυχολογίας των μαζών: Ο Gabriele Tarde, η μίμηση και η ψυχολογία του κοινού.

Ο Gabriel Tarde (1843-1904) ήταν μία πληθωρική φιγούρα της κοινωνικής επιστήμης του 19^{ου} αιώνα. Οι εργασίες του αφορούν κοινωνιολογικά, ψυχολογικά, ανθρωπολογικά, εγκληματολογικά και φιλοσοφικά ζητήματα, ενώ διακρίθηκε και σαν λογοτέχνης.

Για τον Tarde η κοινωνία μπορεί να συγκριθεί με τον εγκέφαλο τα κύτταρα του οποίου αποτελούν οι ατομικές συνειδήσεις. Θεωρώντας λοιπόν ότι η κοινωνία είναι προϊόν αλληλεπίδρασης ατομικών συνειδήσεων μέσω της μετάδοσης και λήψης απόψεων, πεποιθήσεων, προλήψεων, μυθολογημάτων, επιθυμιών κ.α. Κατά τον Tarde οι αλληλεπιδράσεις και η επιρροή που ασκείται μεταξύ των ανθρώπων αποτελεί αντικείμενο εξειδικευμένης μελέτης τη "διαπροσωπικής ψυχολογίας". Κεντρικός μηχανισμός πραγμάτωσης των διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων αποτελεί η μίμηση και αυτή είναι που δίνει την αίσθηση της **ολότητας** της κοινωνίας. Η μίμηση υπάρχει παντού. Όλοι οι κοινωνικοί θεσμοί μπορούν να εξηγηθούν με την μεθοδική ανάπτυξη των νόμων της μίμησης.

Κινητήρια δύναμη κάθε προόδου είναι η εφεύρεση. Ο Tarde ακολουθεί την κυρίαρχη άποψη της εποχής του για την ατομική ικανότητα και το ταλέντο. Μόνο το άτομο μπορεί να δημιουργήσει κάτι νέο εφόσον δεν εκτίθεται στην συλλογική επιρροή, που το εξαναγκάζει στην μίμηση. Όταν ανακαλυφθεί κάτι καινούριο, τότε αυτό γίνεται κτήμα των μαζών μέσω της μίμησης. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο Tarde είναι ίσως ο πρώτος που εισήγαγε την μελέτη της επιρροής των μέσων μαζικής ενημέρωσης στις ατομικές συνειδήσεις. Ενδεικτικό είναι επίσης ότι ξεχώρισε την δυνατότητα το άτομο κάτω από συλλογική πίεση να ενδοβάλλει και να υποβάλλει στον εαυτό του συλλογικές ιδέες ή διαθέσεις χωρίς να αντιλαμβάνεται την πηγή τους.

Αυτή ακριβώς είναι και η λογική με την οποία αντιμετωπίζει ο Tarde όλες τις συλλογικές καταστάσεις. Το πλήθος είναι αυτόβουλος, χρονικά πεπερασμένος και κατώτερος οργανισμός που διακατέχεται από δικές του αξίες. Όλες οι συλλογικές δομές κατά τον Tarde είναι κατώτερες οργανικά, από τις προσωπικότητες που τις απαρτίζουν. Το άτομο στην μάζα χάνεται μιας και η μόνη του δυνατότητα είναι να συμμορφώνεται στην συλλογική πίεση και να μιμείται. Η ύπαρξη του ηγέτη δεν αποτελεί ασφαλιστική δικλείδα για την εγκληματική συμπεριφορά των μαζών αφού αυτή και μόνο η οπτική επαφή είναι ικανή να μετατρέψει οποιαδήποτε συλλογική κατάσταση σε βίαια μάζα. Εκτός αυτού, η ιστορία δείχνει κατά τον Tarde ότι οι ηγέτες συχνά είναι κακόβουλοι υποκινητές μαζικών βιαιοτήτων που καταλύουν την νομιμότητα. Οι μάζες πρέπει να διαπαιδαγωγούνται: είναι απαραίτητη η τιμωρία των συμμετεχόντων σε συλλογικά αδικήματα αφού είναι εθελοντική η συμμετοχή τους στις μαζικές εκδηλώσεις. Τέλος ο Tarde προτείνει την αντικατάσταση της μάζας από το "κοινό" (roublisque) μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Το κοινό μπορεί να αναπαράγει μεν την συλλογική πίεση, αλλά δεν αφανίζει την ανθρώπινη ατομικότητα (λόγω έλλειψης οπτικής επαφής και μιμητικής κατάστασης), ενώ η δύναμή της βρίσκεται στην ομογενοποίηση των απόψεων των ατόμων που την απαρτίζουν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

G.Tarde (1890/1960) The Laws of Imitation. Clouchester, M.A.

G.Tarde (1893) Les crimes des foules. Actes du Troisième Congrès International d' Anthropologie Criminelle. Bruxelles: F. Hayes G.Tarde (1898) Le public et la foule. Revue de paris: 3,

G.Tarde (1910) L' opinion et la foule. Paris: Alcan.

www.apostolisangelopoulos.gr